

לימוד זכות על מנהג ותיק של רבבות נשים צדקניות ללבש פאות נכריות משער הודי

וכן לימוד זכות על הפוסקים הנודעים: הגר"ז אויערבך, הגר"מ פיינשטיין והג"ר טוביה גולדשטיין, ראש כולל עמק הלכה, מגדולי הפוסקים בבורו פארק בדורנו - שהקלו בפאות אלו.

כאשר הרב אשר שוורץ

המציאות

רוב הפאות הנכריות, העשויות משערות המיובאות ממדינת הודו, מקורן מהתגלחת ההמונית של חברי כת ההינדו. דרכם הוא שאינם מסתפרים, עד לעת מיוחדת, כמו- לפני נשואין, או כשנצלו מצרה, ואז מתגלחים בבית מיוחד (שאינו בו שום ע"ז, וגם אינו נקרא ואינו נחשב בית ע"ז אצלם), המרוחק מהלך כשלוש שעות מהטמפל של העבודה זרה. השערות מוכנסות שם לכלי (הנקרא: הינדי). שע"פ אמונתם הטפלה, מביא להם ברכה. משם מוצאות לייבוש. מיון ולמכירה במכירה פומבית. הם גם שמים בתוך הינדי אחר תכשיטים, לכיסוי הוצאות החתונה של האליל (כלומר: חשבון הבנק של הכמרים הנוכלים). והוצאות הטמפל, מתגלגלים בשבילים לשם הסתגפות, טובלים לאחר הגילוח, ונכנסים אח"כ לחדר האליל לשם תפילה והקטרת פרחים או פירות בלבד. העשירים מתגלחים בבתי מלון. כ-7 אחוז בערך מהמתגלחים לוקחים אתם כמה שערות לחדר האליל, אולם אינם מקטירים אותם. אלא מניחים אותם בהינדי, ומשם חוזרות לבית הגילוח למכירה.

מקור איסור ההנאה מתקרובת עבודה זרה

בעשרת הדברות [שבפ' יתרו ופ' ואתחנן] הוזהרנו רק על איסור עשיית ע"ז, איסור השתחוויה, ואיסור העבודה להם [הכולל ד' עבודות האסורות בכל ע"ז שבעולם: שחיטה, השתחוויה, הקטרה על האש, או ניסוך ושפיכת יין לכבוד הע"ז. וכולל גם כל עבודה לע"ז כדרך עבודתה]. איסור אכילת או שתיית תקרובת ע"ז נלמד מהפס' בפ' כי תשא פל"ד: "השמר לך... וזבחך לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחך".

מקורות האוסרים את הפאות הוא מהגמ' ע"ז ד' נ"ג, א, הרשב"א שם, מאירי, טור ושו"ע יו"ד סי' קל"ט, ס' המצוות לרמב"ם מצוה ו', רמב"ם ע"ז ז' ח, רש"י יבמות ק"ג: וסוכה ל"א:, ועדותו של הדיין דונר שליט"א מאנגליה, שבקר שם ביקור חטוף כשהוא מחופש לכומר.

1. ז"ל השו"ע שם: ותקרב כל שכיוצא בו קרב על גבי המזבח, כמו כל מיני מאכל כגון בשר, אם הניחו לפניו לשם תקרבת נאסר מיד. אבל דבר שאין מקריבים ממנו בפנים אינו נאסר, אא"כ עשה ממנו כעין זביחה, או כעין זריקה המשתברת, והוא דרך לעובדה באותו דבר... כיצד, אליל שעובדים אותה, שמקשקים לפניו במקל, ושיבר מקל לפניו נאסר, ששכירת המקל דומה לזביחה. ובגמ' שם איתא, שהבוצר פרכילי ענבים (זמורות שעליהן תלוים אשכולות ענבים - כ"ה בערוך, וכ"כ רה"ג, הרמב"ם ועוד בעוקצין א' ג') לשם תקרבת ע"ז, וכיון בעצם הבצירה לעובדה, נאסרו הענבים. וטענו האוסרים, שגילוח השערות בהודו, דומה לשכירת המקל ולבצירת הענבים.

דחיית המקורות

אבל האמת היא דלא דמיא כלל. כי מה ששניהם דומים לשחיטה זה-משום שבכולם הוא מקלקל דבר (הבצירה - היא תחילת תהליך קלקול הענבים, ושכירת הזמורות וכריתתן-דמיא לשכירת מפרקת הבהמה לאחר שחיטתה). אבל בגילוח, השערות אינן נשברות רק נגזזות, שהרי רכות וגמישות הן, וכ"כ רש"י בע"ז שם ובסנהדרין ד' ס"א ע"א: שבר מקל לפניו לשם ע"ז דמי לשחיטה ששובר מפרקתה. עכ"ל. וכ"כ הריטב"א בשם ר' יונה והטור. ועוד - שלא שוברים שום דבר באמצעו, רק מפרידים כל השער מהגולגולת, והשער הגזוז יש לו קיום עולמי. ומענבים ליכא למילף מידי להלכה, שהוא דבר הקרב בפנים-בביכורים (המניחים אותם בצדי המזבח).

ועוד, כי מזה השו"ע השמיט הלכה זו לגמרי, מכלל דס"ל דהבוצר לע"ז לא נאסר משום תקרבת.. ועוד, ששאני שער מהנ"ל, כיון ששער העומד להגזוז כגזוז דמי (רמב"ם טהרה ג' ג'). ועוד - שאני מקל שהוא דבר חשוב המכטא שררה ושלטון, כמש"כ: לא יסור שבט מיהודה. ומטה עז שבט למשל (יחזקאל י"ט/י"ד), מטה עז מקל תפארה (ירמיהו מ"ח/י"ז). ועוד - דשאני תגלחת שהיא מעשה בזוי, כדאיתא ברמב"ם נזירות ח' ג': "לא שיגלח (הנזיר) כנגד הפתח שזה בזיון מקדש הוא". עכ"ל. (וסב' זו לגבי לימוד דרך ע"ז, נמצאת במס' סנהדרין ד' ס"א ע"א, שהיתה שם הו"א שהפוער למרקוליס חייב אע"פ שאין דרכו בכך, כיון ששניהם דרך בזיון הם).

- ועוד, שאני מקל שאף עצמיותו מעין פנים היא קצת, שהרי עצי המערכה היו קרבן בפני עצמם כמש"כ בדניאל פ"י: ובגורלות הפלנו על קרבן העצים, וכן הוא במשנה במס' תענית ד' כ"ו: קרבן עצים, וז"ל הרמב"ם ביאת מקדש ט"ה: והמסדר שני גזרי עצים על המערכה ה"ה כמקטיר איברים וחייב מיתה שהעצים קרבן הוא עכ"ל (מדובר בזר).
2. מכיון שרוב ראשונים פסקו שאין כלל תקרבת בשבירת מקל: רמב"ן, רשב"א, ריטב"א, ר"א, ה"פסקי רי"ד, ר"ן, גמוקי יוסף, סמ"ג, מרדכי, רשב"ם בשם רש"י, ר"ח, ר"ז, ה"אגודה, יד רמה (בריטב"א) יראים (במרדכי), ראש, הו"ד לא לוסף עלה דבר חדש-גילוח.
3. ואין לטעון, דגילוח נמי יחשב מעין פנים, דומיא דשערות נזיר שנשרפות במקדש. כי שם אין זה קרבן כלל רק סדר הטהרות, ולכן אסור לו להתגלח כנגד פתח העזרה (רמב"ם נזירות ח"ג), ועוד שאין השערות מוקטרות על המזבח אלא מושלכות תחת הדוד שמבשלים בו השלמים בעזרת נשים.
4. ברמב"ם, טור ושו"ע מפורש שאין דין תקרבת שייך רק כששברו המקל לפני הע"ז, (ומש"כ עבודת עבודה שלשון "בפניו" לא דווקא, הוא כתב כן רק בהסבר הגמרא ולפולפול בעלמא. אבל בדברי הפוסקים חלילה לומר כן.) וכולם מודים שהגילוח שם נעשה בחדר נקי מע"ז.
- ומה שטענו, שכל הבית נחשב "לפניו" אינו נכון. שאם כן, היה צריך להכתב: "ברשות (או "בבית) הע"ז, אבל מלת "לפני" פי' הוא-אל מול הפנים של, והרי מספר דוגמאות: "כיצד מרקדים לפני הכלה" (כתובות ד' י"ז), וכי ניתן לקיים מצוה זו בריקוד בחדר אחר באותו בנין שבו נערכת החופה?
- וכן מוכח מהפס': התיצב לפני פרעה (שמות ח"ט/ז), "והנחתו לפני ה' אלקיך" (דברים כ"ד/ד) - גבי ביכורים, וכ' הרמב"ם (ה' ביכורים פ"ג): ומניחו בצד המזבח. וכן "וישתחו אברהם לפני עם הארץ", "עד עומדו לפני העדה למשפט" (במדבר ל"ה/ב), ואיתא ביומא נ"ח: ויצא אל המזבח אשר לפני ה'- זה מזבח הזהב, ופרש"י: דאילו מזבח החיצון לאו לפני ה' הוא.
5. ממה שמשמע ברשב"א שלא בעינן בצירת ענבים בפני הע"ז, אין ראייה לגלוח, דשאני ענבים שהם מאכל מעין פנים-בביכורים, ועוד שא"א להזיז ולהביא הכרם אל מקום הע"ז (ואין דרך ארץ להביא הע"ז לכרם). הרשב"א גם סובר ששבירת מקל אינה נאסרת-ק"ו גילוח. ואעתיק פה קטעים מהרשב"א שנוגעים לעניננו:
6. ואותן ככרות שלוקחים מן השוק ומקריבים אותן לפני הע"ז אסורין דכעין פנים איכא... ודווקא באותן דורות, שהיו עובדי ע"ז או שהע"ז אוכלת ונהנית (כביכל) מן התקרבת היה התקרבת אסור... מעות וכלים אינן תקרבת, ואע"פ שדרכה בכך, שאינה נקראת תקרבת אלא דבר שאוחזין בחוקי הע"ז שלהם, שהיא חפצה בכך בזריקתן לפניו... אבל הכלים והמעות אינם תקרבת שתהא הע"ז חפצה בגופן של מעות ושל כלים, אלא שהמעות הן נדרים ונדבות ליקח מהם צרכי ע"ז. עכ"ל. כל תנאי הרשב"א חסרים בשער ההודי.
7. המאירי לכאורה מקור לאיסור. כי הוא פוסק ששבירת מקל לפני הע"ז אסרתו בהנאה שדומה לשחיטה כי שניהם מעשה חיתוך. וסובר אף שנאסר גם בע"ז שאין דרך לעבודם כלל ע"י מקל. ומ"מ מוכח מחז"ל שלמאירי אין גלוח שערות אוסר משום תקרבת. דזה לשון מכילתא דרשב"י פ' יתרו פ' כ': ולא תעבדם- שלא יעבד ע"ז כדרך עבודתה כגון שזורק אבן למרקוליס או יפעור עצמו לפעור או יקריב שערו לכמוש או יעביר בנו למולך. ע"כ. מפורש פה שגילוח השער לע"ז חייבים בו רק בעבודת כמוש ולא בשאר ע"ז שבעולם, ומוכח שגילוח אינו תולדה דזביחה ולא דומה כלל לשבירת מקל, וממילא מותר בהנאה שאינו מעין פנים לא בחמר ולא בצורת המעשה.
8. תקרבת ע"ז אינה אלא בדבר שנעשה להאכילו לע"ז. וז"ל תוד"ה בעינן (ע"ז ד' נ'): ותקרבת ע"ז לא היו שאין דרכן להאכיל לע"ז כדורות הראשונים. וכ"כ האור זרוע בסי' ר"ט וז"ל: ודברים שנותנים דורון לכמרים מותרים שהרי אינם מביאים לע"ז כי אם... ולכומרים, ותקרבת לא הו' שאין דרכם להאכיל ע"ז כדורות הראשונים. וכ"כ המרדכי, הרשב"א, תוס' הראש ונימוקי יוסף שם.
- ואין לומר שתנאי זה נאמר רק כשמניחים התקרבת לפני הע"ז בלבד, אבל כשעובדים אותה נהיה הדבר תקרבת ללא כוונה להאכיל הע"ז, זה אינו, כי דין זה אינו תנאי צדדי אלא הוא פירוש המלה "תקרבת", ובכל מקורות איסור תקרבת מוזכר לשון אכילה, כגון: וקרא לך ואכלת מזבח (שמות ל"ד/ט"ו) - שזהו מקור האיסור לדעת הרמב"ן, וכן הפס': ויאכלו מזבחי מתים, שממנו לימדת הגמ' במס' ע"ז ד' נ' שע"ז איננה בטילה עולמית.
9. כ' הרמ"א בריש סי' קכ"ג: ובזמן הזה, שאינו שכיח שהאומות מנסכים לעבודת כוכבים, י"א שמגע עכו"ם ביין שלנו אינו אסור בהנאה רק בשתייה. וכ' הש"ך שם: כ' הב"ח דאפי' שפכי ליה קמי עכו"ם כדרך ניסוך פנים, מ"מ כיון דקימ"ל דעכו"ם שבתו"ל לאו עכו"ם הוא, אלא מנהג אבותיהם בידיהם (חולין ד' י"ג), מה שמנסכים לעכו"ם, אין קרוי ניסוך, כיון דקרינן בהו שאינן יודעים בטיב עכו"ם ומשמשו, דמהאי טעמא נמי אין רגילים לנסך לעכו"ם אלא לפעמים. ואם ביין נסך, שהחמירו בו אף על מגעו- כן, ק"ו בשאר עבודות.

10. זה לשון הרמ"א בסי' קנ"ו: דהרי אין הגויים מצווים על שיתוף. וכידוע האינדים מאמינים בא-ל עליון, אלא שמאמינים בשיתוף (שכח עליון א' ברא את העולם, וכח אחר מנהיגו. ואין הם מייחסים כח לאליל שלהם, רק חושבים שהפולחן שם יביא להם ישועה וברכה מהכח העליון. ולרמ"א הנ"ל אין זה ע"ז וק"ו שאינו נאסר משום תקרבת.

11. כ' החזו"א ביו"ד סי' ס"ב סקכ"א: "עובד כוכבים נראה דווקא בעובד נברא באמת, אבל אם צייר בנפשו כח נברא כזב ועובדו, אינו אלא מינות, ואינו חייב על עבודתו. כמו כן במאמין בכח נבדל זולת הבורא יתברך הוי מין ולא עובד כוכבים." ע"פ זה לכאורה אין הם עובדי ע"ז.

12. וכעת נבאר דעת הרמב"ם. כ' הרמב"ם בס' המצוות מצוה ה' שעל ד' עבודות שהן מעין פנים: זביחה, זריקה, הקטרה או ניסוך שעשאו לע"ז חייבים בכל ע"ז שבעולם אפי' אין הדרך לעובדה בכך, ובמצוה ו' כתב, ששאר עבודות של ע"ז חייב עליהן רק אם דרך אותה ע"ז לעובדה כן. והביא דוגמאות לכך: "כגון הפועל לפעור וזורק אבן למרקוליס ומעביר שערו לכמוש", וזו אמנם ראייה שהיתה פעם ע"ז שעבדה ע"י גילוח, אבל אינה ראייה כלל לנעשה כיום בהודו, והראיה כי הרמב"ם בעצמו כתב בתשובתו (ק"ס במהדורת בלפסא, תמ"ח במהדורת בלאו) {כשבא לנמק מדוע אין הישמעאלים נחשבים עובדי ע"ז אע"פ שעושים מעשי ע"ז}, וז"ל: "ובאמת שהיה לישמעאלים באותם המקומות, ג' מיני ע"ז:

פעור, מרקוליס וכמוש... וכמוש עבודתו בפריעת הראש ושלא ילבש בגד תפור אבל הישמעאלים כיום אומרים זה שנפרע ראשנו ושלא נלבש בגד תפור. הוא נד' שנכנע לפני הא-ל יתעלה ולזכר היאך יעמד אדם מקברו, עכ"ל. ואע"פ שהרמב"ם שם לא דבר על ההודים, מ"מ זה סיוע קצת לטענת הכמרים שלהם שכוונתם להכנעה בדיוק כמו הישמעאלים. וזו גם ראייה שע"ז זו של תגלחת בטלה מן העולם, ולכן השמיטה הרמב"ם ביד החזקה (ע"ז ג/כ') והביא שם רק מרקוליס ופעור.

13. וכן הוא בפסיקתא זוטרתי סוף פ' חקת: "אבדת עם כמוש זה כמוש שקוץ אשר במדבר והוא אבן שחורה דמותה כדמות אשה שחורה... והיו הולכים אליה להשתחוות לה מואב וכל סביבותיה... והוא בלשון ישמעאל מכה... וכבר התחיל להיבטל." ראייה נוספת שהגלוח ההינדי אינו ע"ז ומעין עבודת כמוש, מהמכילתא דרשב"י המובאת במס' 7: "יקריב שערו לכמוש", וההודים אינם מקריבים שערותיהם. (ומש"כ הרמב"ם שם: "מעביר שערו לכמוש", צ"ל שכוונתו: מעביר שערו ע"מ להקריבו לכמוש.)

14. ומספר המצוות מוכח להדיא שגילוח אינו מעין זביחה (ואינו איסור), חדא-מזה שהשווה אותו לעבודת מרקוליס והביאו במצוה ו' ולא במצוה ה' (ששם עוסק בארבע עבודות: זביחה וכו'), ועוד- שמפורש שם שחייבים בע"ז של כמוש, רק אם יעשה בדיוק כדרך עבודתה, כלומר- אם למשל היה המנהג לעובדה ע"י זריקת שערות או שריפתן והוא רק גילוח-פטור ואין זו תקרבת. ומוכח איפוא שאין גלוח שערות תולדה של זביחה ולא דמיה למקל, שהרי בסוגיא שם מפרש בגמ' שכיון ששבר מקל לפניו חייב- אע"פ שהדרך לעובדה במקל שלא ע"י שבירה.

15. מש"כ הרמב"ם בפ' ז' מה' ע"ז שאם מצא בפנים במקום עבודתה דבר מה, אפי' אינו קרב על המזבח אסור, כוונתו רק משום איסור משמשי ע"ז, (ומותר לאחר ביטול), וזה לא שייך בשער כלל.

16. מרש"י אין ללמד כלום, דכבר העירו הראשונים וה' כפות תמרים, דדברי רש"י שיש אסור תקרבת אף בסנדל ובלולב נסתרים מפשטות הסוגיא בע"ז שם, ולכן פסק השו"ע להקל.

17. קימ"ל שהכל תלוי בכוונת השוחט (או השובר) ולא בכוונת בעה"ב, וידוע שכוונת המגלחים רק לעשות כסף, (ולכן יש שמגלחים להם את כל השער, יש שמגלחים קצת שערות, ויש שלא מגלחים להם כלל). וז"ל השו"ע יו"ד ד'ג': ישראל ששחט בהמתו של עובד כוכבים אפי' חישב העובד כוכבים לעבודת כוכבים כשרה, עכ"ל. וז"ל הש"ך שם: "משמע אפי' שמע השוחט שהעובד כוכבים חישב לעבודת כוכבים... וכן נראה לי מן הש"ס".

וכ"כ המאירי בחולין ל"ט בהדיא. ומה שבאיסור הקפת הראש אף הניקף חייב, התם זו גזרת הכתוב מדכתיב: לא תקיפו- לשון רבים, אבל בעלמא קימ"ל: מסייע אין בו ממש, כמש"כ הרמב"ם, בסוף פ"א של ה' שבת.

וז"ל: היה כח באחד להוציא קורה זו לבדו והשני אינו יכל להוציאה לבדו ונשתתפו שניהם והוציאוה זה הראשון שיכל חייב והשני מסייע הוא ומסייע אינו חייב כלום, וכן כל כיוצא בזה, עכ"ל.

ועוד, שרק במסייע בשעת ההקפה חייב הניקף, אבל המתגלחות בהודו ראשן מונח ללא תזוזה על הארץ, שלא תפצענה מחוד התער, ועוד שבמקיף וניקף אין שום סתירה לחייב שניהם מלקות, משא"כ בשוחט (או מגלח) שכוונתו סותרת את כוונת הבעלים (או המתגלח) פשוט שכוונת המגלח קובעת, ולכן השער מותר בהנאה.

18. השער המועט המוכנס לחדר האליל, ע"י מקצת מההינדים, אינו נאסר, שהרי לא רק שאין מקטירים אותו, אפי' לא מניחים אותו כלל ליד האליל, ועוד שיודעים מראש שמיועד למכירה.

וז"ל הרמב"ם פ"ז ה' ט"ו מה' ע"ז "בשר או יין או פירות שהכניסם להקריבם לע"ז לא נאסרו בהנאה, אע"פ שהכניסום לבית ע"ז עד שיקריבום לפניו". וכל הסיבה שמכניסים השער שמה להרגיש יותר קרוב אליו, להמחיש לאליל את מסירותם, ולשפר את מזלם. ואפ"ל היו מניחים השער לפני הע"ז לא היה נאסר דקיימ"ל בסי' קל"ט סעי' ג'

שרק במיני מאכל מעין פנים כמו שמן וסלת נהיה תקרבת בהנחה בלבד. ואין לומר שמעשה הגילוח מצטרף למעשה ההנחה (כמו שוחט ע"מ להקטיר), דכיון שהרוב לא מכניסים כלל שער לשם, ואף המוכנס הוא מיעוט ובתורת רשות אין קשר בין הגלוח להנחה, וגם אם המגלח יכוין בהדיא עבור השער, מותר בהנאה. כי לא ייתכן שהתולדה תהא חמורה יותר מהאב, וכיון שמקור האוסרים הוא שהגילוח הוא תולדת זביחה. ובזביחה עצמה קיימ"ל בשו"ע יו"ד ד"א: "השוחט לשם עבודת כוכבים אפ"ל לא חישב לעובדה בשחיטה זו אלא חישב בשעת שחיטה לזרק דמה או להקטיר חלבה לעבודת כוכבים ה"ז זבחי מתים ואסורה בהנאה".

מוכח שאם שחטה רק להכניס בשרה לבית הע"ז אינה נאסרת, ק"ו שהתולדה-גלוח מותר.

דעת אחד מגדולי הפוסקים הספרדיים בלייקווד

19. וז"ל הרב יצחק עבאדי, גדול הפוסקים בלייקווד: "אין בית מיוחד, כיון שאין מתגלחים בבית שבו נמצא האליל עצמו, ומסתפרים באולמות אחרים הנמצאים שם, ואחר התספורת לוקחים את השער וחותמים אותו בשקים, ושולחים אותם לעיבוד ומכירה, כאשר העידו ההולכים שם, אין כאן נידון כלל של דברים הנמצאים במקום עבודתה של ע"ז... עוד נראה לי, דגילוח זה, אין דרך עבודתה, וכבר ראיתי כתוב, שהרבה בתי אלילים של ההינדו האלה, אין להם המנהג הזה של גילוח השערות, ודרך זו נתחדשה בדורות האחרונים, אבל אין זה עיקר עבודתה. וא"כ הרי זה דומה לע"ז, שאין עבודתה במקל, אם משהו ישבר מקל לפניו, אינו חייב ואינו נאסר... אף אם יש מאלה המגלחים או המתגלחים שמכוונים להקריב לע"ז, ודאי שאין זה נעשה דרך עבודתה בכך, דעיקר עבודתה הוא בדרכים אחרות לגמרי... ע"פ העדויות, כל ענין התגלחת הוא, שהשער בעיניהם הוא דבר טמא, ואדרכא-עושים התגלחת כדי לכער את עצמם, ואין להם שום כוונה, לתת את השער לתקרובת ע"ז, ויודעים הם, שהכל הולך למכירה, ולא אכפת להם. סוף דבר הכל נשמע-אין שום רמז שעושים מזה תקרובת, ואף אם היו מכוונים לתקרובת, לא הוי כעין פנים ולא נאסר. עכ"ל.

דחיית ההסתמכות על עדות הרב דונר-והוכחות שהעיקר כעדי הרב וייס המתיר

20. וכעת נדון בעדות הרב דונר שליט"א. חובה להעיר תחילה, שאותה עדות אנונימית שהביא, שהם מתכוונים כביכול לשם ע"ז, ושהיא אוהבת שערות, נסתרת- מכל שאר העדויות המרובות שהגיעו לידי הרבנים וממקורות שונים ומגוונים: גרי צדק הודים, בעלי תשובה שהיו שם, שאר השליחים שנסעו לשם, המגלחים והמכירים ההודים וכל חוקרי דת ההינדו, ורוב פשוטי העם- הן בהודו הן בבלגיה והן בניו יורק. **מתברר** ומסתבר שעיקר מטרת וכוונת הגילוח היא להסיר השער שנטמא מהאנרגיה השלילית היוצאת מהאדם החוטא, להטהר ולהתחדש לפני כניסתם לטמפל (ולכן אף טובלים), ויתור על האגו, היופי והחומריות לשם כפרת עוונות, ושינוי המזל הקודם הרע למזל טוב. [וכנראה שלמדו זאת. מתגלחות המצורע שנטהר מצרעתו, נזיר שנטמא או שתמו ימי נזירותו, ומתגלחת הלויים כשהתחנכו לעבודתם]. ותרומת השערות לגלחים למכירתם- גם אם מכוונים לכבוד אלילם, אין זה לא ע"ז ולא תקרובת כלל. (הרב דונר עצמו מעיד שהם יודעים זאת, וברור גם שא"ל להסתיר מכירה מאסיבית וקבועה מעיני הציבור). לנ"ל יש נאמנות של אומן לא מרע אומנותיה (יו"ד סי' צ"ח), והם יודעים את המנהג הקבוע שם. **ועדות היהודים** הנ"ל אמינה וקבילה יותר-הן משום שהם שהו שם תקופה ארוכה, הן משום שקיימ"ל דאחרי רבים להטות, והן משום שקיימ"ל, שעד יהודי אחד נאמן באיסורים! (עדות הרב דונר אינה בכלל, שהיא עד מפי מתורגמן מפי עד גוי החשוד לשקר). לדוגמא: צבי וייסמן מקליפורניה, אבי כהן (בעל תשובה) מירושלים, ובנימין קלוגר (כומר הינדו שהפך גר צדק) שגרר באזור הטמפל זמן רב, בקיאים ב"תורתם", ונכחו במאות התגלחויות, העידו בפני גדולי הפוסקים-ש"אין שום גוי שמחשיב את השערות לתקרבת, אלא כולו הכנעה עצמית". גם השלט הניצב שם- "כאן מקום הקרבת השער לאליל- כוונתה שמסירות הנפש בויתור על היופי ועל הממון של שווי השער הוא לכבוד האליל. גם התפלה הנאמרת שם אינה הופכת התקרבת לע"ז, אלא זה כמו "לשם ייחוד" בעת גילוח שערות הילדים במרון בל"ג בעמר. ההליכה יחף מקובלת שם אף בבתי העשירים, ואין בה שום ראייה לע"ז.

הרב דונר, מסיבות בלתי מובנות, העדיף להאמין להינדים בודדים בלתי מזוהים, אע"פ שלהלכה אין לגוי נאמנות כלל- לא להחמיר ולא להקל (ש"ך יו"ד סי' קכ"ז סק"כ, וכו' בירושלמי דמאי פ"ו הל' ח'). בפרט שידוע שההודים שקרנים בטבעם, ואוהבי שוחד.

21. שליחי הרב חיים יוסף דוד וייס, הדיין של טטמר באנטוורפן, מעידים שראינו רבים שהגיעו לאזור, וכולם אמרו, שמקום הגילוח אינו בית ע"ז כלל. כלומר - שאין מחשבתם כלל-לא של המתגלחים ולא של המגלחים לע"ז.

22. הרב דונר לא בקיא בשפתם וארח חייהם ונזקק למתרגם, ובקלות יכל להגיע לטעויות, הוא שהה שם רק יומיים, שאל מספר קטן של הודים. ועדותו נסתרת ע"י כל שאר המקורות. ייתכן גם שהתחפשותו לכמר גרמה להודים לשקר ולומר שהגילוח הוא פולחן דתי כדי למצא חן בעיניו, או כדי שלא יראו כשוטים שמוותרים על עשיית כסף משערוותיהם.

23. הרב דונר בעצמו מספר על ההזדמנות הניסית של העדים שלו, כגון זה שטען שששים אחוז מהשערות הארוכות בעולם מגיעות מהטמפל ההודי. ושהאליל אוהב שערות-שני שקרים ברורים (הם נסתרים ע"פ כל המסמכים העדים והשליחים האחרים), וזה מעורר יותר מחשש, שלא מדובר פה בנס, אלא בעדי שקר שנשכרו למטרת ה"קודש": לאסר את כל הפאות!

24. עדות הרב דונר סותרת עצמה מיניה וביה. כי הוא מצהיר כי לאור העובדה שקיבל פעמיים עדויות סותרות מהגויים ההודים הגיע למסקנה שהם אינם אמינים כלל. ואם כן כיצד סמך עליהם לאסר הפאות? וצ"ל שמה שאסר-רק מחמת הספק. ומכיון ששאר המקורות הן עדויות של ודאי להיתרא, הן עדיפות על עדותו, דקימ"ל ברי ושמא ברי עדיף.

25. שליחי הרב וייס-לעומת זאת- בקיאים בשפתם וחייהם של ההודים, שהו שם 10 ימים, נכנסו לכל המקומות, חקרו אנשים רבים בשוב הדעת.

26. וגם המציאות בשטח מוכיחה כמותם:

א. אם שערות הגלוח תקרבת, מדוע נעדרת היא מרשימת מיני התקרבת הנמצאת בספרי ההינדו, מדוע אין מקטירים לפניו אפי' שיערה אחת?

ב. אם זו עבודה זרה, מדוע אין מתגלחים בחדר הע"ז ולפניה, מדוע טובלים שם לאחר הגילוח ולא לפניו, כיצד מרשים ל"כת הטמאים" השפלה בהודו (העושה שם המלאכות הבזויות) לגלח, ולא מטילים זאת על הכמרים, מדוע המתגלחים אינם מוחים על כך, שבמקום להקריב את שערותיהם לפני האליל, מוכרים אותם לשימוש נשים, מדוע מרשים לעשירים לקבל הגילוח בבתי מלון, מדוע הכמרים עצמם אינם מתגלחים לעולם, מדוע מרשים למכר את השערות המשובחות, ולזרוק לאשפה (המקושטת) את השאר במקום להקטיר את כולן, ומדוע נהגו בעבר לזרוק לאשפה את כל השערות?

(ומה שטען הרב שאף במקדש עשו כן, תמוה מאד, כי שם הקטירו או נסכו או זרקו על המזבח, ושארית הדם שפכו על יסוד המזבח, והנותר לאחר זמנו וכן הנטמא-נשרף). ובכלל, כיון שלאמונת ההינדו השערות טמאות, זו חוצפה להקריב לאליל טומאה!

27. גם אם נניח שיש הודים החושבים שהאליל אוהב שערות, השער מותר מסבות אלו:

א. מכיון שאנו מאמינים לאותם עדים, אין שום סיבה שלא להאמין לשאר העדים המרובים פי כמה שהעידו שאין כוונתם כלל לע"ז. כלומר: שרובם מכוונים להכנעה, ומיעוטם לע"ז. ומכיון שהמקור היחידי לאיסור השערות הוא ע"י השוואתם לשבירת מקל, ושם מפורש שנאסר רק אם דרך עבודתה במקל, פשוט שכוונת מיעוט אנשים, אין בכחה לתת לגילוח השערות שם של "דרך עבודתה" וממילא הכל מותר.

ב. מכיון שגם הרב דונר מודה, שכולם יודעים שהשער הולך- חלק למכירה וחלק לאשפה, מוכח מזה שכוונתם רק, שמעשה הסיגוף שלהם, שמתבטא בהסרת השערות והיופי, נעשה לשם האליל, ודבר זה אינו תקרבת כלל. והמשפט: "אוהב שערות" אינו אלא פטומי מילי בעלמא, שהרי מעשיהם מוכיחים ההיפך.

ג. לאחר ניפוי כל הסיפורים הצדדיים וכל הפרשנות וההרגשה האישית ופלפוליו של הרב, **והתמקדות בעובדות בלבד שראה ושמע**, מתברר שאכן המגלחים שם לא מכוונים לשם ע"ז, ושם מקום הגילוח אינו לפניה כלל. **לכן נראה שאין שום איסור בלבישת הפאות מהמזרח הרחוק.**